

Zoznam hmotných nehnutelných pamätihodností mesta Fiľakovo	Pamätihodnosť: Kaštieľ Berchtoldovcov		Číslo: 1.
	Obec: Fiľakovo Okres: Lučenec	Katastrálne územie, adresa /orient./súpis./parcel. číslo: Fiľakovo, Námestie padlých hrdinov 2 / 657 / 2492	Strana: 1 / 3
Evid. číslo rozhodnutia obce o zápise: UZNESENIE č. 9 z deviateho riadneho zasadnutia MZ vo Fiľakove konaného dňa 20. decembra 2007	Predmet: Význam a charakteristika pamätihodnosti		

Význam a stručná charakteristika pamätihodnosti:

Z roku 1830, v polovici 19. storočia rebarokizovaný. Je to dvojpodlažná budova s valbovou strechou, kde sa z časti zachovala pôvodná fasáda. Z pamiatkového hľadiska je zaujímavé celkové architektonické členenie objektu a čiastočná úprava fasády. Objekt nie je zapísaný v ÚZKP SR.

Popis:

Barokovo – klasicistický kaštieľ postavený na začiatku 19. storočia. Zaznamenaný napr. na mape v roku 1817, náčrt kaštieľa z r.1826, na farebnom pláne Fiľakova (1860) aj s parkom. Neskorobaroková úprava v r. 1830. Ide o kaštieľ s poschodím s akceptovaným stredným rizalitom hlavného schodišťa v druhej polovici 19. storočia rebarokizovaný, prestavaný aj po r. 1950.

Poschodový kaštieľ dal postaviť gróf Antal Berchtold, neskôr prešiel do vlastníctva Ervina Stephaniho, ktorý tu vytvoril rodinnú rezidenciu. V kaštieli je od roku 1951 – aj v súčasnosti – jedno z najstarších gymnázií historického Novohradu.

„Neskorobaroková budova s klasicistickými prvkami sa spomína už v prameňoch zo začiatku 19. storočia. Je uvedená na jednej mape z r. 1817, na kresbe z r. 1826 a s takmer totožným pôdorysom na katastrálnej mape zo šesťdesiatych rokov 19. st.

Poschodový kaštieľ dal postaviť (prebudovať) gr. Antal Berchtold – (člen rodiny Berchtold, ktorá je tirolského pôvodu, narodený r. 1798 vo Fiľakove!) neskôr prešiel do vlastníctva Ervina Stephani, ktorý mal budapeštianske korene, menšími úpravami dal budove neskorobarokový charakter.

V 18. storočí, za čias Karola III. a Márie Terézie, prebiehali veľkolepé stavby kaštieľov: okolo Bratislavy a Pešti sa vytvorili vidiecke centrá videnského prepychu, vzdelania a kultúry: príkladom sú na to medzi inými Gödöllő, Nagytétény, Pécel, Aszód, Hatvan, Keszeg. Do širšej oblasti okolia Pešti patrila aj južná časť Horného Uhorska. Vzorom sa stal Grassalkovichov kaštieľ v Gödöllő, podľa vzoru ktorého sa od polovice storočia všeobecne rozšíril typ: jednoposchodový, s pôdorysom v tvare U, priečelie sa členilo rizalitmi, na poschodí vo vysunutej strednej časti –

v hlavnej osi budovy – bola aula, na dvoch stranách s prijímacími a obytnými miestnosťami. Hlavnými znakmi kaštieľov typu „gödöllői” boli: 3 priečelia s rizalitom, stredný rizalit bol trojosový, s tromi vysokými oknami, lomeným štítom, manzardovou strechou. Kaštiele tohto typu sú: v Gernyeszeg, Bükkösd a v Haliči, boli postavené za čias Márie Terézie (1740-1780). Od dvadsiatych rokov 19. st. sa začína nová vlna stavebníctva: Alcsút, Fót, Környe, Fiľakovo (kúria Cebrián), ktoré už boli menšie vidiecke kaštiele, kúrie postavené v duchu klasicizmu.

Fiľakovský kaštieľ Berchtold-Herold-Stephani sa v čase a priestore iba voľnejšie viaže ku kaštieľom typu „gödöllői”, patrí medzi neskorobarokové-klasicistické, podobne ako kaštiele v Szécsény, Keszeg, Nagymágocs. Fiľakovský kaštieľ stojí voľne, má obdĺžnikový pôdorys, je dvojpodlažný, podpivničený; je obkľúčený námestiami, parkom, určuje charakter prostredia, jeho trojxiový stredný rizalit je krytý manzardovou strechou. Zvlášť pekná je z dreva vyrezávaná, maľovaná ozdoba pôvodnej barokovej korýtkovitej klenby vstupnej haly. Park za kaštieľom (zároveň je aj dentrologickou záhradou) vznikol z pôvodných tureckých záhrad, ktoré okolo polovice 19. st. premenila rodina Stephani na anglickú záhradu.

V kaštieli je od r. 1971 umiestnené gymnázium – ktoré bolo založené (r.1951- v inej budove) ako prvé maďarské gymnázium v oblasti Novohradu.“ (*Erzsébet Angyal*)